

EL VALENCIÀ A L'ESCOLA DEL PAÍS VALENCIÀ: DADES I REFLEXIONS

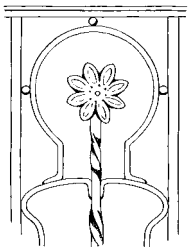
Tudi Torró i Ferrero
Universitat d'Alacant

Resum: El País Valencià està molt condicionat per la seua realitat sociolingüística, amb dos territoris, clarament diferenciats en la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià, el de predomini lingüístic valencià i el de predomini lingüístic castellà, la qual cosa fa que l'aplicació d'un model bilingüe siga, en molts casos, complexa i conflictiva. Podem manifestar, sense por d'equivocar-nos, que no s'han assolit els mínims desitjables pel que respecta a l'ús i a l'ensenyament del valencià, ja que no es compleix ni s'ha fet complir la legislació vigent. No podem parlar de compliment de la Llei si –29 anys després de publicada– l'ensenyament en valencià només arriba al 25% de l'alumnat de tot el País Valencià. Hem de lamentar, així mateix, que durant tots aquests anys, la major part de l'alumnat de les zones castellanoparlants, hagen passat tota la seua escolaritat obligatòria sense conéixer ni aprendre una de les dues llengües oficials. Aquesta situació no ha fet més que perpetuar la divisió entre valencians bilingües (valencià i castellà) i valencians monolingües (únicament en castellà). Constatar que, de totes les dades presentades, les més sorprenents són les de l'escola concertada, tant pel que respecta a l'oferta de centres com a la demanda de l'alumnat en els Programes PEV/PIL. No hi ha cap dubte que estem davant d'una doble xarxa consolidada: Centres Públics en valencià - Centres Concertats en castellà.

Paraules clau: educació, LUEV, bilingüisme, PEV, PIL

Title: The Valencian in the school of the Valencian Country: data and reflections

Abstract: The Valencian Country is extremely conditioned by its sociolinguistic reality, with two territories clearly differentiated in the Act of the Use and Teaching of the Valencian Language, that is, the Valencian-speaking territory and the Spanish-speaking territory, which makes the application of a bilingual model, in many cases, complex and troubled. We can undoubtedly say that the minimum desirable has not been achieved with regard to the use and teaching of Valencian, because not only the law has not been enforced but its enforcement has not been ensured either. We can not speak of the enforcement of the law if -29 years after its publication- the education in Valencian only reaches 25% of students in the Valencian Country. We also regret that over the years, most of the students in the Spanish areas have spent all their compulsory schooling without knowing or lear-

ning one of the two official languages. This situation has perpetuated the division between bilingual Valencians (Valencian and Spanish) and monolingual Valencians (only Spanish). Of all the data presented, the most striking are those related to the subsidized school, regarding what the centres offer and what the students demand in the programmes ENP / PIL. There is no doubt that we are facing a dual consolidated network: state schools in Valencian - subsidized centres in Spanish.

Keywords: education, LUEV, bilingualism, PEV, PIL

Els aniversaris sempre ens donen peu per a revisar, recapitular, mirar endarrere, avaluar, analitzar el present i encarar el futur. Tots els anys es compleixen anys. Enguany es compleixen 80 anys de l'aprovació de les Normes de Castelló (21 de desembre de 1932); també celebrem, aquest any, altres aniversaris: 29 anys de la publicació de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (23 de novembre de 1983), 28 anys des que els primers centres públics començaren l'ensenyament en valencià i 27 anys que començaren els primers programes d'immersió lingüística a Elx. S'han superat els mítics 25 anys en moltes iniciatives que començaren en la dècada dels 80 amb empenta, il·lusió i, sobretot, amb una gran dosi d'idealisme i convenciment d'un futur més digne per al poble valencià.

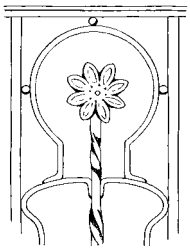
D'aleshores ençà, s'ha treballat molt, s'ha lluitat per dignificar la nostra llengua i ara, quan mirem cap arrere, ens preguntem si tants esforços pagaven i paguen la pena pels fruits aconseguits. Parafrasejant Joan F. Mira en l'acte de cloenda de les *Novenes Jornades. Projecte Nacional, Identitat i Convivència: El País Valencià,* celebrades a Elx l'any 1995:

> El 1995, la percepció de ser valencians, o de viure en un espai comú valencià, és molt més viva i molt més extensament conscient, present i valuosa del que era el 1980, el 1960, el 1930 o el 1900... Ara, vint anys després, el món real dels valencians està fet: d'una televisió valenciana i el mapa de la meteorologia, la llengua a l'escola dels fills, la figura del President de la Generalitat i el Servei Valencià de Salut.

Ja han passat 17 anys d'aquelles afirmacions. Mirant-ho així, no estava gens malament; partint d'on partíem, fins i tot aquelles reflexions i constatacions semblaven esperançadores, s'anava pel bon camí assolint fites que mai hagueren pensat els nostres avis.

Això no obstant, què ha fet o impedit l'administració educativa valenciana en aquests 29 anys per l'ensenyament en valencià? Res millor que conéixer d'on venim per saber on anem:

- El 1982 les Corts Espanyoles aprovaren el 1r Estatut d'Autonomia de la *Comunitat Valenciana*. Uns mesos després es constituïa el primer govern autonòmic socialista, immediatament es van aturar tots els despropòsits que es feren pel que fa a l' ensenyament de la llengua durant el període anterior.
- A finals de 1983, les Corts Valencianes aprovaren en solemne

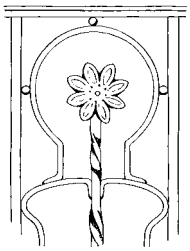

sessió celebrada a la Diputació d'Alacant –amb l' abstenció de la dreta representada per Alianza Popular i Unió Valenciana– la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (LUEV). La que, aleshores, ens semblava ambigua i possibilista LUEV va servir per a desenvolupar la política lingüística adreçada al sistema educatiu valencià, que, per altra banda, ja s'havia encetat a començament del curs 83-84. Qui ens havia de dir que 29 anys després encara estaríem invocant la LUEV per fer que es complisca i per defensar els nostres drets lingüístics?

– El 2006, les Corts Espanyoles aprovaren el nou Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana. El nou Estatut d'Autonomia, a l'igual que l'anterior, diu en l'article 6.1: «La llengua pròpia de la Comunitat Valenciana és el valencià»; i en el punt 5 del mateix article: «S'atorgarà especial protecció i respecte a la recuperació del valencià».

Tornant a la LUEV, el seu articulat establia un període de tres anys per a generalitzar el dret i el deure a l'ensenyament del valencià en tot l'ensenyament no universitari. Per a dur a terme aquest objectiu, la Generalitat Valenciana, a través de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, desplegà, a partir de l'any 1984, les següents mesures i accions polítiques:

1. Desenvolupament d'un corpus legal que concretara la LUEV. Som la comunitat autònoma amb llengua pròpia que més legislació ha publicat per garantir-ne el coneixement i que menys l'ha aplicada.
2. Creació del Gabinet d'Ús i Ensenyament del Valencià, amb un equip tècnic de coordinadors per a l'ensenyament del valencià, de caràcter comarcal, que comptà, el primer any, amb 17 ensenyants dels diversos nivells educatius especialistes en llengua.
3. Implicació de la Inspecció Educativa, mitjançant la creació de la figura de l'inspector ponent per a l'ensenyament del valencià a cada Direcció Territorial d'Educació. Aquesta ponència va recaure en totes les direccions territorials d'educació, en l'inspector en cap, el qual havia de supervisar l'acció dels coordinadors comarcals adés esmentats i, a més a més, implicar els seus propis col·legues, cosa bastant complicada si tenim en compte que en aquest cos funcionarial s'havien manifestat, i s'hi manifestaven encara, notables actituds passives, quan no absolutament hostils, envers l'ensenyament del valencià i en valencià.
4. Contractació de quasi 500 professors «extraplantilles» d'EGB i d'ensenyament mitjà, especialistes en valencià, per a garantir l'ensenyament de la llengua en tots els centres públics d'aquests nivells educatius.
5. Posada en funcionament d'un ambiciós Pla de Formació, juntament amb les universitats valencianes, adreçat als ensenyants,

que suposava un certa continuïtat dels cursos de «Lingüística Valenciana i la seua Didàctica», encara que quantitativament molt més significatiu.

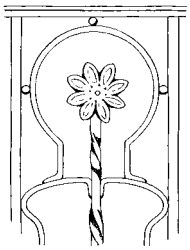
6. Incorporació del català als plans d'estudis de les escoles de Magisteri. S'instà a les universitats valencianes perquè en els seus plans d'estudis de Magisteri incorporaren el valencià i la seua didàctica, de manera que els futurs mestres tingueren una competència i una formació suficient per a l'ensenyament del valencià i, si s'esqueia, en valencià.
7. Ajuda a les editorials valencianes. Desplegament d'un seguit d'accions encaminades a fer que les editorials valencianes, i en general totes les de caràcter educatiu que incidien al país, elaboraren materials didàctics en valencià.

Aquest conjunt de mesures propicià en els tres primers anys de LUEV (1983-1986):

– L'increment considerable i, en alguns casos, quasi espectacular, de l'ensenyament de l'àrea de valencià en els centres públics dels «municipis de predomini lingüístic valencià». Pensem que en el curs 85-86 l'ensenyament del valencià a la secundària ja es trobava generalitzat i en l'ensenyament bàsic s'arribava al 77% dels escolars.
– Un altre esdeveniment relacionat amb la presència de la llengua pròpia en l'ensenyament, durant la dècada dels 80, fou la incorporació d'una àrea impartida en valencià de manera progressiva des de 3r d'EGB a partir del curs 86-87. El programa bilingüe conegut ara com d'Incorporació Progressiva. Es tractava de fer que tots els escolars dels «municipis de predomini lingüístic valencià» adquiriren coneixements acadèmics vehiculats en la llengua autòctona (normalment en les àrees de Socials i/o Naturals). El procés d'implantació fou planificat adequadament per l'equip tècnic del Gabinet d'Ús i Ensenyament del Valencià, es féu arribar suficient informació i orientacions a directius escolars i mestres, i s'assessorà didàcticament en tot allò que es considerà imprescindible.

En encetar-se el procés, però, un poderós mitjà de comunicació escrit de la ciutat de València i certs sectors de la judicatura, aliats amb la dreta antivalenciana, van aconseguir frenar-lo i frustrar-lo, en sentir-se la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència excessivament pressionada per una minoria social ben poc democràtica i molt hostil. En aquest cas, pogué més la reacció que no la raó. Tot i això, a l'inici dels 90, el Programa d'Incorporació Progressiva entraria en un procés de normalitat que li ha permés fer camí. No tant, evidentment, com hauria estat desitjable.

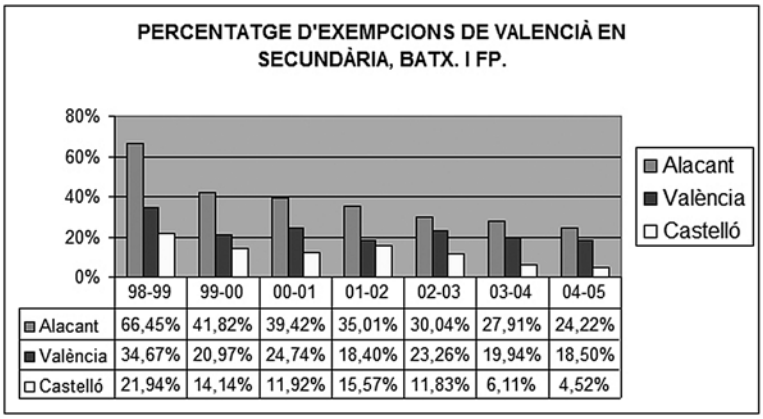
L'any 1997, la Conselleria d'Educació publicà un Decret, i posteriorment una Resolució, amb les normes d'organització i funcionament

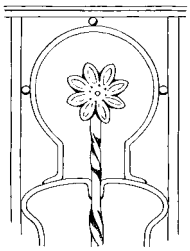
per a tots els centres sostinguts amb fons públics en què deixava clara l'obligatorietat d'impartir el Programa d'Incorporació Progressiva en tots els centres de les zones valencianoparlants i la necessària autorització del DPP (Disseny Particular del Programa) elaborat a aquest efecte, per cada Direcció Territorial d'Educació.

No obstant això, s'ha de remarcar que en tota la legislació i normativa que ha anat desenvolupant l'aplicació de la LUEV s'observa un buit evident, el que ens du clarament a una situació, al meu parer, totalment injusta i discriminatòria: la que s'esdevé als «territoris de predomini lingüístic castellà», els grans oblidats de la normalització lingüística valenciana. És ben sabut que per raons històriques el País Valencià està dividit, des del punt de vista lingüístic, en dues zones que la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià, per manament de l'article 7.6 de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, anomena «territori de predomini lingüístic valencià» i «territori de predomini lingüístic castellà» respectivament. Aquesta situació de partida fa que tota la normativa reguladora, en matèria d'ensenyament de les dues llengües, estiga afectada per aquestes denominacions. Així, les institucions polítiques, a l'hora de regular la «normalització lingüística» de tot el país queden condicionades per la «voluntarietat» de les famílies en aquest aprenentatge. Aquesta voluntarietat, entesa com un signe de «tolerància i de no-imposició», no és més que un clar símptoma de la feblesa que les institucions tenen per a promoure un patrimoni lingüístic que és de tots els valencians i valencianes i no tan sols de les zones declarades històricament valencianoparlants. Aquesta situació no ha canviat en 29 anys d'aplicació de la LUEV; es continua demanant l'exempció a l'assignatura de valencià en la zona castellanoparlant, encara que els percentatges han disminuït considerablement.

Els percentatges de què disposàvem fins a l'any 2005 en Secundària, Batxillerat i Formació Professional, per províncies –Alacant, Castelló i València– segons les dades facilitades pel SEDEV, eren aquestes:

	98-99	99-00	00-01	01-02	02-03	03-04	04-05
Alacant	66,45%	41,82%	39,42%	35,01%	30,04%	27,91%	24,22%
València	34,67%	20,97%	24,74%	18,40%	23,26%	19,94%	18,50%
Castelló	21,94%	14,14%	11,92%	15,57%	11,83%	6,11%	4,52%

Com es pot comprovar, en Secundària, les exempcions a la zona castellanoparlant d'Alacant (Baix Segura, l'Alt Vinalopó i Mitjà Vinalopó) han disminuït considerablement, amb una davallada del 66,45% del curs 1998-99 al 24,22% del 2004-05. Així i tot, una vegada analitzades totes les dades disponibles, hem de manifestar que la zona més normalitzada, també en aquest punt, és la de Castelló, amb el 4,52% d'exempcions.

Tanmateix, aquest caràcter discrecional de la Llei –la de les zones considerades històricament castellanoparlants– és la tònica que ha marcat qualsevol ordenament en matèria idiomàtica, imposant d'aquesta manera les bases d'una «discriminació lingüística» que s'ha perpetuat fins a hores d'ara. Així, hem de lamentar que durant molts anys, una bona part de l'alumnat d'aquestes zones han passat tota la seua escolaritat obligatòria sense conéixer ni aprendre una de les dues llengües oficials. Aquesta situació no ha fet més que perpetuar la divisió entre valencians bilingües (valencià i castellà) i valencians monolingües (només en castellà). El monolingüisme en la llengua dominant té com a efecte constatat la imposició d'aquesta llengua com a llengua d'ús social hegemònica en les relacions que, amb naturalitat, es creen entre els ciutadans d'un país. Des de les instàncies de govern, amb independència dels partits polítics que governen, no s'ha volgut anar més enllà, atés que, en determinats aspectes, la Llei ja era suficientment generosa per a intentar-ho. Com diu l'article 18, apartat 1, de la LUEV:

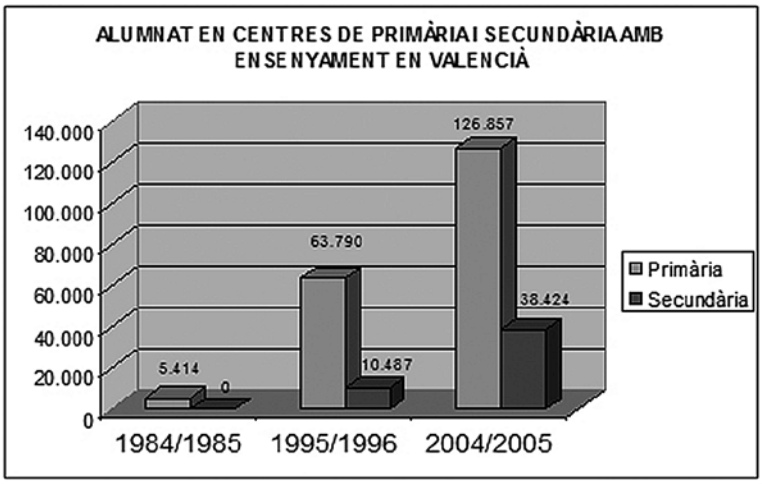
> La incorporació del valencià a l'ensenyament és obligatòria en tots els nivells educatius. Als territoris castellanoparlants que es relacionen al Títol Cinquè, la incorporació esmentada s'hi farà de forma progressiva, atenent a la situació sociolingüística particular, de la manera que reglamentàriament siga determinada.

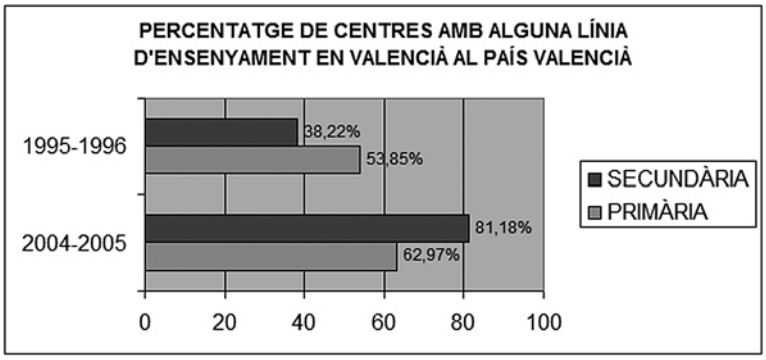
Si s'interpreta adequadament aquest article, la Llei pensava a anar aplicant, de manera progressiva, el valencià, ja que també, a la zona castellanoparlant el valencià és obligatori en tots els nivells educatius. Ara, 29 anys després de la seua publicació, aquest article hauria d'haver estat superat.

Ara bé, quines són les dades de centres i alumnat que fan l'ensenyament en català al País Valencià?

Si considerem l'abast del treball realitzat a favor de l'ensenyament en valencià, les dades són prou significatives per a veure, amb les perspectives que es tenien, que hem avançat molt poc en els darrers 20 anys. Les dades anteriors es poden entendre referides al total de centres segons les dades facilitades per la Conselleria de Cultura, Educació i Esports.

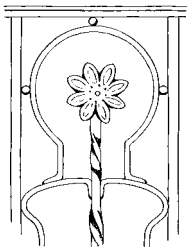
Centres públics i alumnat d'Infantil, Primària i Secundària al País Valencià				
	Centres públics		**Alumnat**	
Curs	**Primària**	**Secundària**	**Primària**	**Secundària**
1995-1996	**1.038**	**259**	**215.056**	**92.750**
2005-2006	**1.118**	**340**	**256.179**	**122.602**

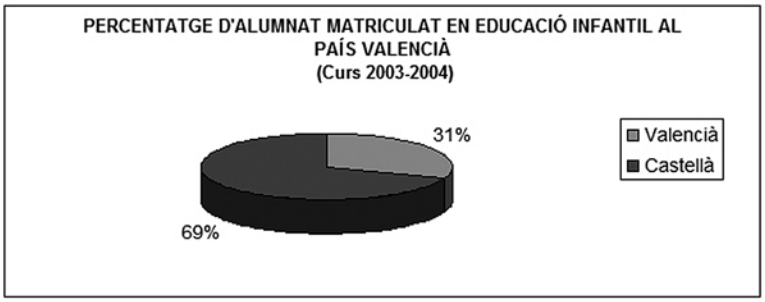

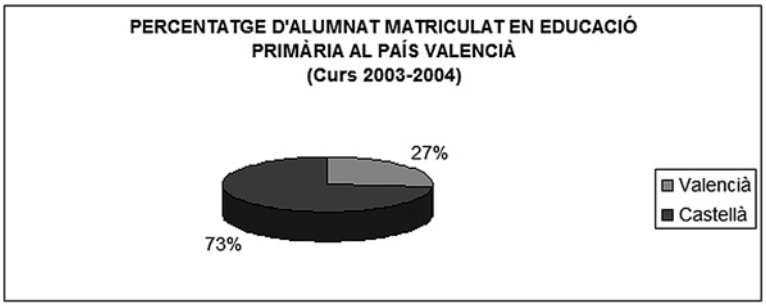

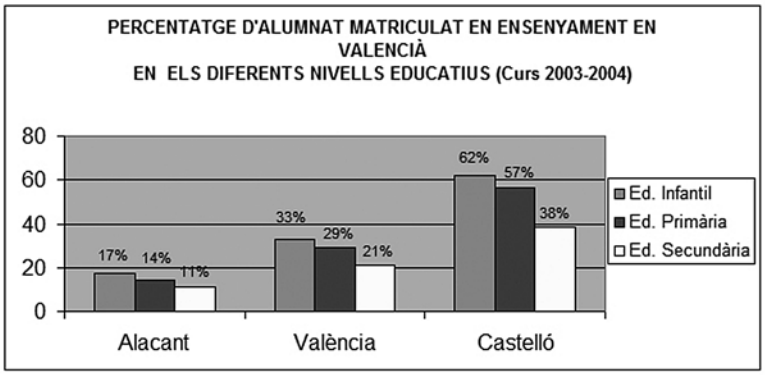
Aquestes primeres dades ens indiquen que al voltant d'un 63% de centres públics d'Infantil i Primària i d'un 81% de centres públics de Secundària tenen alguna línia d'ensenyament en valencià o immersió lingüística en l'actualitat. Ara bé, aquestes dades s'han d'explicar en el sentit que:

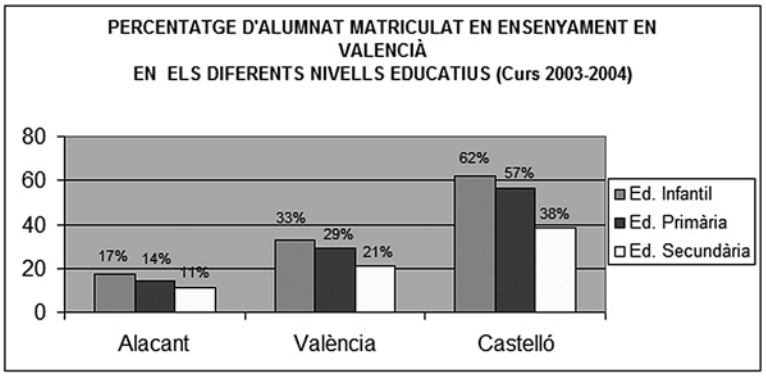
- En els centres d'Educació Infantil i Primària, l'augment de les línies en 10 anys no arriba al 10% –el que significa un augment d'un 1% per an–.
- Els centres de Secundària han augmentat les línies en un 40% en 10 anys, i això és degut al fet que l'augment ha partit de les línies que pujaven de Primària, més que no pas a les línies de nova incorporació. Per això, entenc que la dada realment representativa és la dels centres d'Infantil/Primària, que són els que forneixen o alimenten la Secundària. Les dades de l'Institut Valencià d'Estadística ens ofereixen, amb data d'actualització 04-11-2004, la xifra real d'alumnes matriculats per demarcacions provincials en cadascuna de les llengües oficials:

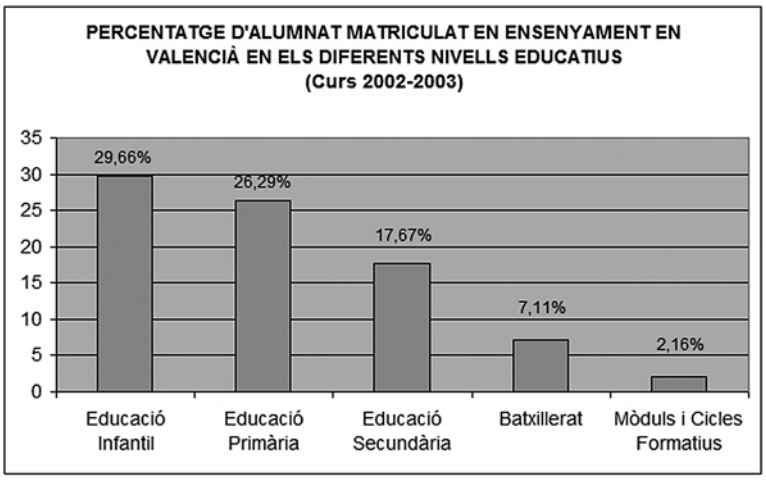

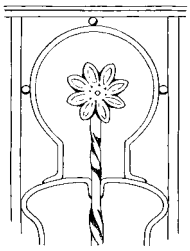

PERCENTATGE D'ALUMNAT MATRICULAT EN EDUCACIÓ INFANTIL AL PAÍS VALENCIÀ
(Curs 2003-2004)
31%
69%
Valencià
Castellà

PERCENTATGE D'ALUMNAT MATRICULAT EN EDUCACIÓ PRIMÀRIA AL PAÍS VALENCIÀ
(Curs 2003-2004)
27%
73%
Valencià
Castellà

PERCENTATGE D'ALUMNAT MATRICULAT EN ENSENYAMENT EN VALENCIÀ
EN ELS DIFERENTS NIVELLS EDUCATIUS (Curs 2003-2004)
80
60
40
20
0
17%
14%
11%
33%
29%
21%
62%
57%
38%
Alacant
València
Castelló
Ed. Infantil
Ed. Primària
Ed. Secundària

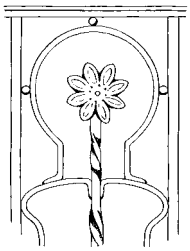

PERCENTATGE D'ALUMNAT MATRICULAT EN ENSENYAMENT EN VALENCIÀ
EN ELS DIFERENTS NIVELLS EDUCATIUS (Curs 2003-2004)
80
60
40
20
0
17%
14%
11%
33%
29%
21%
62%
57%
38%
Alacant
València
Castelló
Ed. Infantil
Ed. Primària
Ed. Secundària

Aquestes dades, força reveladores, i encara que referides al curs 2003-2004, s'han mantingut estables fins aquest curs 2011-2012, i per això ens permeten extraure les conclusions següents:

- L'ensenyament en valencià només arriba al 20% de l'alumnat de tot el País Valencià.
- Com es pot comprovar, a mesura que anem pujant d'etapa anem baixant en els percentatges: passem del 30% en Educació Infantil, al 27% en Educació Primària, baixant al 19% en Educació Secundària i un irrisori 7% al Batxillerat.
- Els mòduls i cicles formatius queden en un 2,16% marginal.
- Aquestes dades ens confirmen que l'augment de l'ensenyament en valencià, segons les dades presentades pel SEDEV en la campanya de matriculació de cada any, són fictícies, atés que hi ha un increment natural en l'alumnat que any rere any passa de curs i s'incrementa, amb les mateixes línies, però que molts alumnes es queden pel camí, sobretot quan arriben a l'ensenyament secundari.
- L'adscripció entre centres de Primària i Secundària, sovint no preveu que l'alumnat puga continuar en el programa bilingüe en què s'ha iniciat l'escolarització.
- La diversificació de les modalitats de Batxillerat i en nombrosos cicles formatius en la Formació Professional és sistemàticament obviada per la Conselleria a l'hora de planificar la continuïtat de l'ensenyament en valencià.
- En els centres de Formació de Persones Adultes, en els centres específics d'Educació Especial i ens els d'Ensenyances Artístiques, segons l'Institut Valencià d'Estadística, no hi figura que cap alumne reba ensenyament en valencià.

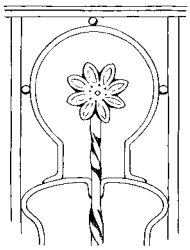
Per demarcacions provincials:

- Alacant és la província amb el percentatge notablement més baix; no supera en cap cas el 15% d'ensenyament en valencià. El 17,35% en Educació Infantil, el 14,16% en Primària i no arriba a l'11% en Secundària.
- Castelló estaria en un 52%, i és la que té els percentatges més elevats.
- València no arriba al 28%.

Les úniques dades d'ensenyament en valencià a l'abast de tothom són les que es publicaven en els fullets informatius de la Conselleria de Cultura, Educació i Esports, per la campanya de matriculació, les quals presentaven greus mancances, encara que des de la campanya 2010-2011 no s'han tornat a publicar.

De les 7 mesures esmentades que van propiciar l'aplicació de la LUEV en els tres anys següents a la seua aprovació, podríem dir, en bon castellà, que encara «están en ello»:

1. El *corpus legal* ha continuat incrementant-se, però ja sabem que, quan es tracta de llengües minoritzades, la legislació no és d'estricte compliment obligat, almenys en aquest país, tal com ens té acostumats l'administració educativa valenciana. Tanmateix, a data d'avui, juny 2012, estem a l'espera d'un possible «Nou Decret de Plurilingüisme» que canviarà tot el panorama exposat i expressat fins ara.
2. La plantilla dels assessors de valencià s'ha eliminat aquest curs 2011-2012, així com el Servei d'Ensenyaments en Valencià, ara anomenat Servei de Llengües, amb un personal adscrit i unes funcions ben distintes a l'històric i molt reconegut SEDEV.
3. Pel que fa a la Inspecció d'Educació, hem de denunciar que continua sense implicar-se plenament en la normalització lingüística en l'ensenyament. Continuen manifestant-se actituds personals passives i desinformades en el tema que ens ocupa. La paradoxa se'ns fa evident quan, des de fa 15 anys (any 1997), una de les tasques anuals i prioritàries de la Inspecció d'Educació, consisteix en el seguiment dels Programes d'Educació Bilingüe per tal de garantir-ne el compliment; especialment en allò que es refereix al Pla de Normalització Lingüística i als Programes d'Incorporació Progressiva, obligatoris per a tots els centres situats en les comarques i municipis històricament valencianoparlants i també no valencianoparlants (el Pla de Normalització Lingüística). I els resultats, especialment en Secundària, són decebedors.
4. Continua assignant-se als centres professorat sense l'habilitació lingüística ni el coneixement necessaris per a poder impartir matèria en qualsevol de les dues llengües oficials: valencià i

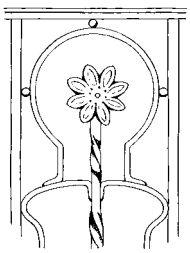
castellà. Aquesta circumstància impossibilita, en més ocasions del que seria raonable, l'aplicació del DPP d'Educació Bilingüe aprovat en cada centre.

5. Continuen impartint-se els cursos de valencià i la seua didàctica, així com el cursos de la Junta Qualificadora. Ara, ens preguntem on deuen parar el milers d'alumnes que hi passen, perquè després no acostumen a aparéixer enlloc. És clar que sabem que més de 15.000 professors valencians fan classes a Catalunya i les Balears, segons dades del 2004, per allò de l'exili forçat cap a països germans on sí que reconeixen la seua habilitació lingüística.
6. A les universitats valencianes, especialment a la d'Alacant i Elx, el percentatge de docència en valencià és irrisori, per no dir inexistent.
7. L'excepció positiva rau en la creació i consolidació d'editorials valencianes, fet que ha possibilitat l'elaboració i posterior edició de materials didàctics en valencià. Aquests materials han facilitat la tasca educativa de molts ensenyants i han fet possible la consolidació tant dels Programes d'Ensenyament en Valencià com els d'Immersió Lingüística, a tots els nivells educatius no universitaris.

Aquesta situació és la que ens dóna peu per a entendre els resultats coincidents sobre l'ús social del valencià en els pocs treballs que sobre aquest tema s'han fet. Al març del 2005 es publicaven les dades d'una enquesta realitzada a tot l'alumnat de 1r curs i amb primera matrícula de la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat d'Alacant, per saber la competència lingüística en valencià. La conclusió va ser que la competència era baixa: el 75% estava molt per davall del nivell amb què haurien d'acabar els estudis obligatoris. No obstant això, el que sí que quedava clar era la relació directa entre el tipus d'ensenyament a l'escola i el grau de coneixement de la llengua. El millor domini del valencià es registrava entre els que havien estudiat en Programes d'Ensenyament en Valencià o d'Immersió Lingüística, però sobretot segons la localitat d'origen, la qual cosa indica la importància de la transmissió familiar i de l'ús al carrer per a tenir una adequada competència.

Aquest estudi es veia plenament corroborat per l'enquesta sobre la situació social del valencià, realitzada per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua l'any 2004 i donada a conéixer al novembre de 2005. Les dades són força reveladores. Sobre 1.111 entrevistats, majors de 15 anys:

a) El 76% entenen el valencià prou bé o perfectament.
b) El 53% manifesta ser capaç de parlar-lo amb total o suficient correcció.
c) El 47% manifesta la capacitat per a llegir en valencià.
d) El 25% afirma que el pot escriure bé o perfectament.

e) Entre els 15-24 anys, manifesten el coneixement més alt de valencià en tots els aspectes.

f) Els majors de 55 anys són els més capaços de parlar.

Però de tots els indicadors, els més reveladors a l'hora de valorar les dades assenyalades abans són dos:

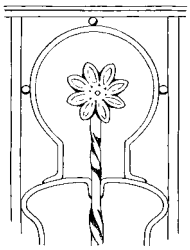
1) L'escola únicament representa el 19% de l'aprenentatge oral enfront de la família, que representa el 57%.
2) L'evolució que l'ús del valencià ha tingut els darrers 20 anys: de 1983 a 1995, es produeix un augment sostingut de la competència en valencià, estretament correlacionada amb la seua inclusió en el sistema educatiu. Així mateix, les enquestes del SIES corresponents als anys 1989, 1992 i 1995 mostren una línia ascendent en l'evolució de l'ús social en diferents àmbits.[1] De 1995 a 2005, canvia la tendència, amb una evolució marcadament negativa en la comprensió i en la capacitat de parla, especialment en els últims anys, i es manté, en canvi, la línia ascendent en competència escrita. No obstant això, és en l'ús social on l'evolució mostra els seus trets més negatius; també es constata un descens en les opinions favorables sobre l'ús del valencià. Les comarques de la regió d'Alacant són les que presenten una evolució més negativa en el coneixement del valencià. Les dades coincideixen a assenyalar, a l'igual que els altres dos estudis mencionats, que el coneixement i l'ús del valencià resulta determinant, tant o més que pel lloc de naixement o el temps de residència al País Valencià, per la procedència familiar de la població.

De tot el que acabem de dir podem concloure que:

– No es pot recuperar una llengua si la gent no sap parlar-la –el 58% de la zona valencianoparlant té capacitat per a parlar valencià i únicament el 14% de la zona castellanoparlant– segons l'enquesta de l'AVL.
– No es pot recuperar si la gent no l'entén –solament el 35% de la zona castellanoparlant l'entén–.
– Gran fracàs del sistema educatiu valencià, ja que no compleix ni fa complir la legislació vigent: l'article 19.2 diu que «qualsevol que haja estat la llengua habitual en iniciar els estudis, els alumnes han d'estar capacitats per a utilitzar, oralment i per escrit, el valencià en igualtat amb el castellà».

Doncs bé, qui haja arribat a aquest punt de lectura en aquest article, li he de dir que estem a punt d'una involució sobtada, no d'una mort lenta com fins ara, de la normalització lingüística en el sistema educatiu valencià. El mes d'agost passat, l'actual administració educativa valenciana, que continua en mans del Partit Popular, publicà un nou «Decret de Plurilingüisme» basant-se en la idea que el valencià ja està completament normalitzat als centres educatius i l'alumnat està aconseguint els

[1] El Servici d'Investigació i Estudis Sociolingüístics de la Generalitat Valenciana, dirigit per Rafael Ninyoles, ha sigut referència indiscutible en el camp de l'anàlisi sociolingüística durant molts anys dins i fora de les nostres fronteres. Va ser desmantellat l'any passat pel govern del PP.

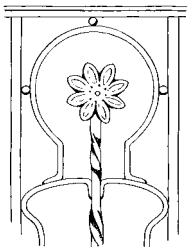
objectius assenyalats a la LUEV quant a la competència «equilibrada» en les dues llengües oficials, argumentant que «les circumstàncies socials, polítiques i econòmiques, amb repercussió en els diferents camps de saber [...] obliguen a superar un model actual que no sempre garantix el domini equilibrat de les llengües cooficials i el coneixement efectiu d'almenys, una llengua estrangera». Aquesta afirmació és absolutament falsa i demagògica si ens atenem a les dades que acabe de presentar, també perquè, malgrat tot, el sistema educatiu valencià té un legislació i normativa que empara l'aprenentatge bilingüe i plurilingüe, amb unes bases metodològiques i didàctiques rigoroses, que avalen els bons resultats de les avaluacions que s'hi ha efectuat i que només necessita de reconeixement per part de la mateixa administració, que ha de vetlar pel seu compliment.[2] L'única cosa que evidencia la necessitat d'aquest Decret és l'aposta per l'anglés, emparant-se en el concepte «plurilingüisme» en detriment de les llengües pròpies, concretament de les llengües minoritzades, en el nostre cas el valencià.

Els actuals programes d'educació bilingüe (PEV, PIL i PIP) han de continuar sent la base dels programes plurilingües i que els centres puguen augmentar la presència de l'anglés a través de projectes o d'àrees, d'acord amb les seues possibilitats organitzatives i amb el context sociolingüístic en el qual es troben. Només des d'aquests programes avaluats i contrastats durant més de 15 any, és des d'on podem avançar i aconseguir aquest domini equilibrat.

Si es vol dotar els centres d'un document constructiu i d'uns recursos que necessiten per a poder aportar un ensenyament plurilingüe de qualitat, el que cal és:

- Catalogar lingüísticament en valencià totes les places del professorat del sistema educatiu valencià. Per a l'eficiència dels programes educatius tot el personal docent ha d'estar capacitat en les dues llengües oficials. L'administració educativa ha de dotar de recursos per tal que els docents assolisquen la capacitació exigida.
- Propiciar un període de debat i reflexió en els centres perquè puguen determinar les seues necessitats de recursos i formació en el tractament integrat de llengües i continguts.
- Assegurar a les famílies la informació suficient del programa lingüístic que oferte el centre.
- Dotar els centres de recursos materials i personals suficients per a garantir el correcte desenvolupament dels programes.
- Assegurar la formació del professorat i que es promocione l'edició de materials des d'una perspectiva plurilingüe.
- Caldria fer referència a l'educació intercultural i a la incorporació als programes plurilingües de l'alumnat que té una primera llengua diferent de la castellana i del valencià.

[2] Estant en impremta, el Comité de Ministres del Consell d'Europa ha instat la Generalitat Valenciana a aclarir el Decret de plurilingüisme aprovat pel govern autonòmic el passat mes d'agost, que manca de criteris i procediments d'implantació, està generant profundes contradiccions en el nostre sistema educatiu i margina l'ensenyament en valencià. [Nota de l'editor]

Tots aquests aspectes, des de l'opció lingüística que s'ha mostrat més òptima en els darrers 20 anys, mantenir i promoure els Programes d'Immersió Lingüística (PIL) i d'Ensenyament en Valencià (PEV), perquè són els que han demostrat una major eficàcia a aconseguir un bilingüisme additiu en les dues llengües oficials (valencià i castellà) i, per tant, els que millor preparen l'alumnat per a l'aprenentatge de noves llengües, d'acord amb les investigacions realitzades arreu del món sobre adquisició multilingüe.

Bibliografia

Martí Casanova, Joan C. (2003), «La llengua catalana al País Valencià i Catalunya. Anàlisi dels censos lingüístics de 1986 a 2001», *El Tempir*, 22, p. 16-36.

Mira, Joan F. (1996), «Sobre un país potser inexistent», en *Novenes Jornades, Projecte nacional, Identitat i Convivència: El País Valencià,* Ajuntament d'Elx, Elx.

Ros i Pardo, Honorat (coord.) (2005), *Llibre blanc de l'ús del valencià I. Enquesta sobre la situació social del valencià*. 2004, Acadèmia Valenciana de la Llengua, València.

Legislació

L'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, Llei Orgànica 5/1982, d'1 de juliol.

L'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, Llei Orgànica 1/2006, de 10 d'abril.

Llei 4/1983 de 23 de novembre, d'Ús i Ensenyament del Valencià.

Decret 79/1984 sobre l'aplicació de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (DOGV núm. 186 de 23 d'agost de 1984).

Ordre d'1 de setembre de 1984 (DOGV núm. 191, de 25 de setembre de 1984).

Ordre de 31 de gener de 1987 (DOGV núm. 531, de 20 de febrer de 1987).

Ordre de 23 de novembre de 1990 (DOGV núm. 1496, de 4 de març de 1991) Que desplega els Programes d'Immersió Lingüística.

Correcció d'errades de l'Ordre de 23 de novembre de 1990 (DOGV núm. 1583, de 10 de juliol de 1991)

Ordre de 12 de maig de 1994 (DOGV núm. 2313, de 19 de juliol de 1994).

Ordre de 30 de juny de 1998 (DOGV núm. 3285, de 14 de juliol de 1998). Regula els procediments per a aplicar en els centres educatius un programa d'educació bilingüe enriquit.